

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

2 iunie 2016*

„Trimitere preliminară — Politică socială — Principiile egalității de tratament și nediscriminării pe motive de vârstă — Directiva 2000/78/CE — Egalitate de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă — Articolele 2, 3 și 6 — Tratament diferențiat pe motive de vârstă — Legislație națională care prevede, în anumite ipoteze, o impozitare mai ridicată pentru veniturile din pensii pentru limită de vârstă decât pentru veniturile salariale — Domeniul de aplicare al Directivei 2000/78 — Competența Uniunii Europene în materie de fiscalitate directă”

În cauza C-122/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Korkein hallinto-oikeus (Curtea Administrativă Supremă, Finlanda), prin decizia din 6 martie 2015, primită de Curte la 10 martie 2015, în procedura inițiată de

C

CURTEA (Camera întâi),

compusă din doamna R. Silva de Lapuerta, președinte de cameră, și domnii A. Arabadjiev (raportor), J.-C. Bonichot, C. G. Fernlund și S. Rodin, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 10 decembrie 2015,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru C, de K. Suominen și de A. Kukkonen, asianajaja;
- pentru guvernul finlandez, de S. Hartikainen, în calitate de agent;
- pentru Irlanda, de J. Quaney și de A. Joyce, în calitate de agenți;
- pentru guvernul portughez, de L. Inez Fernandes, de C. Freire și de M. Conceição Queirós, în calitate de agenți;
- pentru guvernul suedez, de A. Falk, de U. Persson, de N. Otte Widgren, de C. Meyer-Seitz, de E. Karlsson și de L. Swedenborg, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de D. Martin și de I. Koskinen, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: finlandeza.

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 28 ianuarie 2016,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea principiului nediscriminării pe motive de vârstă, a articolului 2 alineatul (1) și alineatul (2) litera (a), a articolului 3 alineatul (1) litera (c) și a articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă (JO 2000, L 303, p. 16, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 7), precum și a articolului 21 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei acțiuni introduse de C în vederea contestării deciziei administrației fiscale prin care a fost obligat la plata unui impozit complementar de 6 % pentru veniturile din pensii pentru limită de vârstă care, după deducerea cuantumului neimpozabil, depășesc 45 000 de euro pe an.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 În temeiul considerentului (13) al Directivei 2000/78, aceasta „nu se aplică regimurilor de securitate socială și de protecție socială ale căror avantaje nu sunt asimilate unei remunerații în sensul atribuit acestui termen în aplicarea articolului [157 TFUE]”.
- 4 Potrivit articolului 1 din directiva menționată, aceasta „are ca obiectiv stabilirea unui cadru general de combatere a discriminării pe motive de apartenență religioasă sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală, în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, în vederea punerii în aplicare, în statele membre, a principiului egalității de tratament”.
- 5 Articolul 2 din această directivă prevede:

„(1) În sensul prezentei directive, prin «principiul egalității de tratament» se înțelege absența oricărei discriminări directe sau indirecte, bazate pe unul din motivele menționate la articolul 1.

(2) În sensul alineatului (1):

- (a) o discriminare directă se produce atunci când o persoană este tratată într-un mod mai puțin favorabil decât este, a fost sau va fi tratată într-o situație asemănătoare o altă persoană, pe baza unuia dintre motivele menționate la articolul 1;
- (b) o discriminare indirectă se produce atunci când o dispoziție, un criteriu sau o practică aparent neutră poate avea drept consecință un dezavantaj special pentru persoane de o anumită religie sau cu anumite convingeri, cu un anumit handicap, de o anumită vârstă sau de o anumită orientare sexuală, în raport cu altă persoană, cu excepția cazului în care:
  - (i) această dispoziție, acest criteriu sau această practică este obiectiv justificată de un obiectiv legitim, iar mijloacele de realizare a acestui obiectiv sunt adecvate și necesare [...]

[...]”

6 Articolul 3 din aceeași directivă, intitulat „Domeniu de aplicare”, prevede:

„(1) În limitele competențelor conferite [Uniunii Europene], prezenta directivă se aplică tuturor persoanelor, atât din sectorul public, cât și din cel privat, inclusiv organismelor publice, în ceea ce privește:

[...]

(c) condițiile de încadrare și de muncă, inclusiv condițiile de concediere și de remunerare;

[...]

(3) Prezenta directivă nu se aplică plăților de orice natură efectuate de regimurile publice sau asimilate, inclusiv de regimurile publice de securitate socială sau de protecție socială.

[...]”

7 Articolul 6 din aceeași directivă are următorul cuprins:

„(1) Fără a aduce atingere dispozițiilor articolului 2 alineatul (2), statele membre pot prevedea că un tratament diferențiat pe motive de vârstă nu constituie o discriminare atunci când este justificat în mod obiectiv și rezonabil, în cadrul dreptului național, de un obiectiv legitim, în special de obiective legitime de politică a ocupării forței de muncă, a pieței muncii și a formării profesionale, iar mijloacele de realizare a acestui obiectiv sunt corespunzătoare și necesare.

Tratamentul diferențiat se poate referi în special la:

(a) aplicarea unor condiții speciale de acces la un loc de muncă și la formarea profesională, de încadrare și de muncă, inclusiv a condițiilor de concediere și de remunerare, pentru tineri, lucrători în vârstă și pentru cei care au persoane în întreținere, pentru a favoriza integrarea lor profesională sau pentru a le asigura protecția;

(b) stabilirea unor condiții minime de vârstă, de experiență profesională sau de vechime în muncă, pentru accesul la încadrare în muncă sau pentru anumite avantaje legate de încadrarea în muncă;

[...]

(2) Fără a aduce atingere articolului 2 alineatul (2), statele membre pot să prevadă că nu constituie discriminare luarea în considerare a criteriului vârstei la stabilirea, pentru regimurile profesionale de securitate socială, a unei vârste pentru aderare sau admitere la prestațiile de pensie sau invaliditate, inclusiv la fixarea, pentru aceste regimuri, a unor vârste diferite pentru lucrători sau pentru categorii de lucrători și la utilizarea, în cadrul acestor regimuri, a criteriilor de vârstă în calculele actuariale, cu condiția ca acestea să nu se traducă prin discriminări pe motive de sex.”

Dreptul finlandez

8 Potrivit articolului 124 alineatele 1 și 4 din tuloverolaki (1992/1535) (Legea 1992/1535 privind impozitul pe venit), în versiunea aplicabilă faptelor din cauza principală:

„Orice persoană fizică [...] trebuie să plătească statului un impozit pe veniturile salariale impozabile, potrivit unei cote de impozitare a venitului progresive și cu aplicabilitate generală, precum și un impozit pe venitul din capitaluri impozabil, pe baza unei cote de impozitare a venitului. În plus, orice

persoană fizică trebuie să achite statului un impozit complementar pe veniturile din pensii pentru limită de vârstă conform dispozițiilor celui de al patrulea alineat. Orice altă persoană impozabilă trebuie să plătească impozitul pe venitul impozabil pe baza cotei de impozitare a venitului.

[...]

Persoanele fizice plătesc un impozit complementar de 6 % pentru veniturile din pensii pentru limită de vârstă care depășesc 45 000 de euro după deducerea cuantumului neimpozabil. Impozitul complementar pe veniturile din pensii pentru limită de vârstă este supus dispozițiilor prezentei legi sau oricărei alte legi referitoare la impozitul pe venit datorat statului pentru veniturile salariale.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 9 C este un resortisant finlandez născut în anul 1948 și care are reședința în Finlanda. Administrația fiscală a stabilit în privința acestuia o cotă a impozitului reținut la sursă aplicabilă avansului la impozitul pe venit datorat pentru anul fiscal 2013. În acest context, respectiva administrație a calculat, pe baza articolului 124 alineatele 1 și 4 din Legea 1992/1535 privind impozitul pe venit, un impozit complementar de 6 % pentru veniturile din pensii pentru limită de vârstă care depășeau 45 000 de euro după deducerea cuantumului neimpozabil.
- 10 Astfel cum reiese din cererea de decizie preliminară, C a primit în Finlanda, în cursul anului fiscal 2013, o pensie pentru limită de vârstă în valoare totală de 461 900,88 euro, dintre care 251 351,10 euro au fost reținuți sub formă de avans asupra sumei datorate cu titlu de impozit pe venit. C a primit, în plus față de pensia pentru limită de vârstă, un venit salarial pentru o muncă desfășurată în Finlanda.
- 11 Prin decizia din 11 martie 2013, administrația fiscală a respins reclamația depusă de C referitoare la cota impozitului reținut la sursă aplicabilă avansului la impozitul pe venit datorat pentru exercițiul fiscal 2013.
- 12 C a contestat această decizie în fața Helsingin hallinto-oikeus (Tribunalul Administrativ din Helsinki), susținând că dispozițiile referitoare la impozitul complementar pe veniturile din pensii pentru limită de vârstă, prevăzute la articolul 124 alineatele 1 și 4 din Legea 1992/1535 privind impozitul pe venit, nu puteau fi aplicate veniturilor sale din pensii pentru limită de vârstă în vederea determinării cotei impozitului reținut la sursă.
- 13 Helsingin hallinto-oikeus (Tribunalul Administrativ din Helsinki) a respins această acțiune după ce a constatat că obiectivele urmărite de respectivele dispoziții, care, astfel cum reiese din lucrările pregătitoare ale acestora, constau în majorarea impozitării contribuabililor ce beneficiază de venituri importante din pensii pentru limită de vârstă, erau de interes public, general acceptabile și conforme cu obiectivele generale ale impozitării. Acest tribunal a considerat de asemenea că dreptul Uniunii și, prin urmare, carta nu erau aplicabile în litigiul principal, întrucât acest litigiu pune în discuție o impozitare directă care intră în competența statelor membre.
- 14 C a sesizat Korkein hallinto-oikeus (Curtea Administrativă Supremă, Finlanda) cu recurs împotriva hotărârii pronunțate de Helsingin hallinto-oikeus (Tribunalul Administrativ din Helsinki). Potrivit instanței de trimitere, dispozițiile fiscale în discuție în litigiul principal nu ar avea în vedere condițiile de încadrare în muncă și de muncă, în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (c) din Directiva 2000/78, și, în sens mai general, nu ar putea fi considerate măsuri care intră în domeniul de aplicare al acestei directive. În particular, ele nu ar stabili un criteriu de determinare a salariului. În acest sens și spre deosebire de situația din cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105), aceste dispoziții sunt străine de dreptul material al Uniunii.

- 15 Astfel cum reiese din decizia de trimitere, obiectivul legislației în discuție în litigiul principal este obținerea de venituri bugetare de la pensionarii cu capacitate contributivă ridicată, reducerea diferenței dintre sarcina fiscală asupra veniturilor din pensii pentru limită de vârstă și cea asupra veniturilor din activități profesionale și ameliorarea stimulării persoanelor în vârstă să rămână active pe piața muncii.
- 16 Instanța de trimitere nutrește îndoieli privind problema dacă această legislație intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, în particular în domeniul de aplicare al Directivei 2000/78, astfel cum este definit la articolul 3 din aceasta, și, dacă este cazul, dacă respectiva legislație constituie o discriminare directă sau indirectă pe motive de vârstă, în sensul articolului 2 din aceeași directivă.
- 17 În aceste condiții, Korkein hallinto-oikeus (Curtea Administrativă Supremă) a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 3 alineatul (1) litera (c) din Directiva 2000/78/CE trebuie interpretat în sensul că o reglementare națională precum articolul 124 alineatele 1 și 4 din Legea 1992/1535 privind impozitul pe venit, care se referă la un impozit complementar pe veniturile din pensii, intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii și, prin urmare, se aplică în acest caz interdicția discriminării pe motive de vârstă în sensul articolului 21 alineatul (1) din cartă?

A doua și a treia întrebare se adresează numai în cazul în care Curtea răspunde la prima întrebare că această situație intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii:

- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, dispozițiile articolului 2 alineatul (1) și alineatul (2) litera (a) sau litera (b) din Directiva 2000/78 și articolul 21 alineatul (1) din cartă trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale precum articolul 124 alineatele 1 și 4 din Legea 1992/1535 privind impozitul pe venit, referitoare la impozitul complementar pe veniturile din pensii, care prevede că veniturilor din pensii obținute de o persoană fizică, a căror percepere depinde, cel puțin indirect, de vârstă, li se aplică în anumite situații o cotă de impozitare mai mare decât veniturilor corespunzătoare dintr-o activitate profesională?
- 3) În situația în care dispozițiile menționate anterior ale Directivei 2000/78/CE și ale cartei se opun unei reglementări naționale precum cea privind impozitul complementar pe veniturile din pensii, în speță trebuie să se verifice dacă articolul 6 alineatul (1) din directiva [menționată] trebuie interpretat în sensul că o reglementare națională precum cea privind impozitul complementar pe veniturile din pensii poate fi considerată obiectivă și adecvată în sensul acestei dispoziții, precum și justificată de un obiectiv legitim, în special de politică a ocupării forței de muncă, a pieței muncii și a formării profesionale, întrucât, astfel cum rezultă din lucrările pregătitoare ale Legii 1992/1535 privind impozitul pe venit, scopul impozitului complementar pe veniturile din pensii este obținerea de venituri bugetare de la pensionarii cu capacitate contributivă ridicată, reducerea diferenței dintre sarcina fiscală asupra veniturilor din pensii și cea asupra veniturilor din activități profesionale și ameliorarea stimulării persoanelor în vârstă să rămână active pe piața muncii?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 18 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) litera (c) din Directiva 2000/78 trebuie interpretat în sensul că o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, privind impozitul complementar pe veniturile din

pensii pentru limită de vârstă, intră în domeniul de aplicare material al acestei directive și dacă, în consecință, principiul nediscriminării pe motive de vârstă, prevăzut la articolul 21 alineatul (1) din cartă, este aplicabil în litigiul principal.

- 19 De la bun început trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, atât din titlul și din preambulul Directivei 2000/78, cât și din conținutul și din finalitatea sa rezultă că aceasta urmărește să stabilească un cadru general pentru a asigura oricărei persoane egalitatea de tratament „în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă”, oferindu-i o protecție eficientă împotriva discriminărilor bazate pe unul dintre motivele menționate la articolul 1, printre care figurează vârsta (Hotărârea din 26 septembrie 2013, Dansk Jurist- og Økonomforbund, C-546/11, EU:C:2013:603, punctul 23 și jurisprudența citată).
- 20 Domeniul de aplicare al Directivei 2000/78 trebuie înțeles, în lumina articolului 3 alineatul (1) litera (c) și alineatul (3) din această directivă coroborat cu considerentul (13) al directivei menționate, în sensul că nu acoperă sistemele de securitate socială și de protecție socială ale căror beneficii nu sunt asimilate unei remunerații, în sensul atribuit acestui termen în aplicarea articolului 157 alineatul (2) TFUE (Hotărârea din 21 ianuarie 2015, Felber, C-529/13, EU:C:2015:20, punctul 20 și jurisprudența citată).
- 21 Desigur, noțiunea de „remunerare” în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (c) din Directiva 2000/78 trebuie interpretată în sens larg. Curtea a considerat astfel că această noțiune cuprinde în special toate avantajele, în numerar sau în natură, prezente sau viitoare, cu condiția să fie acordate, chiar dacă indirect, de angajator lucrătorului pentru munca prestată de acesta, în temeiul unui contract de muncă, al unor dispoziții legislative sau de bunăvoie (Hotărârea din 12 decembrie 2013, Hay, C-267/12, EU:C:2013:823, punctul 28 și jurisprudența citată). În plus, împrejurarea că anumite prestații sunt plătite după încetarea raportului de muncă nu exclude faptul că acestea pot avea un caracter de remunerație în sensul dispozițiilor sus-menționate (Hotărârea din 9 decembrie 2004, Hložek, C-19/02, EU:C:2004:779, punctul 35 și jurisprudența citată).
- 22 Curtea a precizat de asemenea că printre avantajele calificate drept remunerație se numără tocmai avantajele acordate de angajator în temeiul existenței raporturilor de muncă salarizate care au ca obiect să asigure lucrătorilor o sursă de venituri, chiar dacă, în cazuri specifice, ei nu desfășoară nicio activitate prevăzută de contractul de muncă. În plus, caracterul de remunerație al unor astfel de prestații nu poate fi pus la îndoială pentru simplul fapt că răspund de asemenea unor considerații de politică socială (Hotărârea din 9 decembrie 2004, Hložek, C-19/02, EU:C:2004:779, punctul 39 și jurisprudența citată).
- 23 Curtea a statuat astfel că prestațiile acordate în temeiul unui regim de pensii care depinde, în esență, de locul de muncă pe care îl ocupa persoana interesată au legătură cu remunerația de care beneficia aceasta din urmă și intră sub incidența articolului 157 alineatul (2) TFUE (Hotărârea din 7 ianuarie 2004, K. B., C-117/01, EU:C:2004:7, punctul 25 și jurisprudența citată).
- 24 Din aceasta nu reiese însă că ar trebui să se considere că o reglementare națională privind cota de impozitare a veniturilor din pensii pentru limită de vârstă intră în domeniul de aplicare al Directivei 2000/78.
- 25 Trebuie să se arate, mai întâi, că litigiul principal nu privește modalitățile și condițiile de determinare a cuantumului prestațiilor plătite lucrătorului în temeiul raportului de muncă ce îl leagă de fostul său angajator (Hotărârea din 1 aprilie 2008, Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, punctul 46), ci privește cota de impozitare a veniturilor din pensii pentru limită de vârstă. Or, o astfel de impozitare este exterioară raportului de muncă și, prin urmare, stabilirii în acest cadru, singurul vizat de Directiva 2000/78, a „remunerației”, în sensul acestei directive, precum și în sensul articolului 157 alineatul (2) TFUE.

- 26 Un impozit complementar pe veniturile din pensii pentru limită de vârstă precum cel în discuție în litigiul principal, lipsit de orice legătură cu contractul de muncă, rezultă direct și exclusiv dintr-o legislație fiscală națională aplicabilă oricărei persoane fizice ale cărei venituri din pensii pentru limită de vârstă depășesc 45 000 de euro după deducerea cuantumului neimpozabil, astfel cum reiese din însuși textul articolului 124 alineatele 1 și 4 din Legea 1992/1535 privind impozitul pe venit.
- 27 Prin urmare, o legislație națională precum cea în discuție în litigiul principal, privind un impozit complementar pe veniturile din pensii pentru limită de vârstă, nu intră în domeniul de aplicare al Directivei 2000/78.
- 28 În sfârșit, în ceea ce privește dispozițiile cartei a căror interpretare este solicitată de instanța de trimitere, este suficient să se amintească faptul că, potrivit articolului 51 alineatul (1) din cartă, dispozițiile acesteia se adresează statelor membre numai în cazul în care acestea pun în aplicare dreptul Uniunii.
- 29 Or, este cert că Legea privind impozitul pe venit nu pune în aplicare nicio dispoziție a dreptului Uniunii și că nicio directivă privind fiscalitatea nu este susceptibilă să se aplice în situația în discuție în litigiul principal. În plus, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 27 din prezenta hotărâre, litigiul principal nu intră nici în domeniul de aplicare al Directivei 2000/78. Prin urmare, dispozițiile cartei a căror interpretare este solicitată prin prezenta cerere de decizie preliminară nu pot fi invocate în mod util în cadrul acestui litigiu.
- 30 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 3 alineatul (1) litera (c) din Directiva 2000/78 trebuie interpretat în sensul că o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, privind un impozit complementar pe veniturile din pensii pentru limită de vârstă, nu intră nici în domeniul de aplicare material al acestei directive și, în consecință, nici al articolului 21 alineatul (1) din cartă.

Cu privire la a doua și la a treia întrebare

- 31 Având în vedere răspunsul dat la prima întrebare, nu este necesar să se răspundă la a doua și la a treia întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 32 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Articolul 3 alineatul (1) litera (c) din Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă trebuie interpretat în sensul că o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, privind un impozit complementar pe veniturile din pensii pentru limită de vârstă, nu intră nici în domeniul de aplicare material al acestei directive și, în consecință, nici al articolului 21 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Semnături